

Alkoholkonsumtionen 2022

Preliminära uppgifter från Monitormätningarna

Björn Trolldal

Mars 2023

Sammanfattning

I Monitormätningarna beräknas den totala alkoholkonsumtionen i Sverige genom att summera den registrerade delen av konsumtionen med den oregistrerade delen. I detta PM redovisas uppgifter för 2019, 2021 och 2022. Syftet är att beskriva förändringar under 2022 jämfört med året innan, men också för att jämföra med 2019, året innan pandemin.

Den registrerade delen av konsumtionen består av alkohol som säljs på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker (folköl) inom landet. Den oregistrerade delen är alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet (från andra leverantörer än Systembolaget).

De resultat som presenteras för 2022 är preliminära. Det beror bland annat på att de officiella uppgifterna om restaurang- och folkölsförsäljningen för 2022 inte varit tillgängliga inför publiceringen. Dessa uppgifter har därför skattats. Alla uppgifter i detta PM avser, eller är baserade på, liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. En rapport med definitiva uppgifter publiceras i oktober 2023.

Den totala alkoholkonsumtionen

- Den totala alkoholkonsumtionen ökade något under 2022 jämfört med 2021. Den var dock fortfarande lägre än under 2019.
- Konsumtionen ökade med ungefär 1,5 % under 2022 jämfört med 2021. Konsumtionen under 2022 var dock 2 % lägre än 2019.
- Under 2022 uppgick den totala konsumtionen till ungefär 8,8 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

De registrerade delarna av konsumtionen

- Den registrerade delen av konsumtionen sjönk något under 2022 jämfört med 2021. Den var dock fortfarande högre under 2022 jämfört med 2019.
- Den registrerade delen av konsumtionen sjönk med 1 % under 2022 jämfört med 2021, men den låg drygt 5 % högre under 2022 jämfört med 2019.
- Den registrerade delen uppgick till ungefär 7,5 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2022.

- I liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre sjönk försäljningen på System-bolaget med 4,7 % under 2022 jämfört med 2021. Försäljningen låg dock 6,4 % högre under 2022 jämfört med 2019.
- Försäljningen på restauranger ökade preliminärt med cirka 32 % under 2022 jämfört med 2021. Restaurangförsäljningen nådde under 2022 preliminärt upp till ungefär samma nivå som 2019, det vill säga året innan pandemin.
- Försäljningen av folköl fortsatte att minska något även under 2022.

De oregistrerade delarna av konsumtionen

- Den oregistrerade delen av konsumtionen ökade under 2022, men var fortfarande betydligt mindre än under 2019.
- Under 2022 steg den oregistrerade delen av konsumtionen med ungefär 20 % jämfört med 2021. Däremot var den cirka 30 % lägre jämfört med 2019.
- Den oregistrerade delen uppgick till ungefär 1,3 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2022.
- Resandeförseln steg kraftigt under 2022 jämfört med 2021 till följd av det ökade resandet efter pandemin. Ökningen var ungefär 85 % under 2022. Resandeförseln var dock cirka 34 % lägre under 2022 jämfört med 2019.
- Både hemtillverkning och köp via internet ökade under 2022 både jämfört med 2021 och 2019. (Systembolagets försäljning online ingår inte i delmängden internet.)
- Hemtillverkningen ökade med 8 % under 2022 jämfört med 2021. Jämfört med 2019 var ökningen 33 %.
- Köp via internet steg med 13 % under 2022 jämfört med 2021. Ökningen jämfört med 2019 var 75 %.
- Köp av smugglad alkohol minskade under 2022. Den var ungefär 45 % lägre än under 2021. Dessa köp var även betydligt mindre under 2022 jämfört med 2019.

De olika delmängdernas andelar av den totala konsumtionen

- Under 2022 stod den registrerade delen för ungefär 85 % av den totala konsumtionen. Det var cirka 2 procentenheter mindre än under 2021. Denna del var däremot ungefär 6 procentenheter större under 2022 jämfört med 2019.

- Den oregistrerade delen stod för ungefär 15 % av konsumtionen under 2022. Det var 2 procentenheter mer än under 2021, men ungefär 6 procentenheter mindre än under 2019.
- Det skedde vissa förändringar i de olika delmängdernas andelar av totalkonsumtionen under 2022 jämfört med 2021. Resandeförselns andel ökade preliminärt från 4,3 % till ungefär 8 %. Restaurangernas andel steg från 8,1 % till knappt 11 %. Systembolagets andel sjönk från 74,9 % till ungefär 70 %.

Här redovisas de olika delmängdernas preliminära andelar av den totala konsumtionen under 2022 i storleksordning. Inom parentes anges motsvarande andelar under 2021.

- Systembolaget: 70 % (74,9 %)
- Restauranger: 11 % (8,1 %)
- Resandeförsel: 8 % (4,3 %)
- Folkölsförsäljning: 4 % (4,6 %)
- Hemtillverkning: 3 % (2,5 %)
- Köp via internet: 2 % (2,0 %)
- Köp av smugglad alkohol: 2 % (3,6 %)

Förändringar i konsumtionen av olika dryckeskategorier

- Det var små förändringar i de olika dryckeskategoriernas andelar av den totala konsumtionen under 2022 jämfört med 2021. Andelen starköl ökade dock med knappt 1 procentenhet och andelen vin minskade med en halv procentenhet. Övriga förändringar var små.
- Även jämfört med 2019 var förändringarna små. Mellan 2022 och 2019 ökade dock andelen vin med ungefär 1,5 procentenheter och andelen sprit minskade med 1 procentenhet.
- Under 2022 uppgick andelen vin till 44 % av den totala konsumtionen, följt av starköl med 32 % och spritdrycker med 18 %. Folkölets andel uppgick till 4 % och andelen cider till 2 %.
- Andelen oregistrerad sprit har minskat kraftigt under de senaste tio åren. År 2013 kom över hälften av den sprit som konsumerades från oregistrerade källor. År 2022 var denna andel ungefär 25 %.

Bakgrund

Monitormätningarna startade år 2000 och har pågått kontinuerligt sedan dess. CAN fick ansvaret för dessa mätningar år 2013. Ett av syftena med Monitormätningarna är att beräkna den totala alkoholkonsumtionen i Sverige genom att summera den registrerade delen av konsumtionen med den oregistrerade delen.

Den registrerade delen av konsumtionen utgörs av alkohol som säljs på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker (folköl) inom landet. Den här delen kallas för registrerad eftersom försäljningen via dessa kanaler finns statistikförd hos Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet (från andra leverantörer än Systembolaget). Den delen av konsumtionen kartläggs med hjälp av Monitormätningarnas löpande frågeundersökning, som omfattar cirka 18 000 personer per år.

Som ett komplement till de traditionella telefonintervjuerna, erbjuds sedan årsskiftet 2019/2020 respondenter med mobiltelefon en möjlighet att besvara frågorna via ett digitalt formulär i en sms-länk. De som inte besvarar den självadministrerade enkäten, eller bara har fast telefon, blir uppringda för en telefonintervju med samma frågor som i det digitala formuläret.

Under 2019 genomfördes ett större test med den nya metodiken, parallellt med den dåvarande metodiken. Syftet var att beräkna länkvärden som kan användas för att jämföra svaren med den nya metodiken med svaren från den gamla. I detta PM redovisas uppgifter för åren 2022 och 2021 som också är jämförbara med 2019.

Uppgifterna för 2022 är dock preliminära. Det beror bland annat på att de officiella uppgifterna om restaurang- och folkölsförsäljningen inte varit tillgängliga inför publiceringen. Dessa uppgifter har därför skattats. Den viktvariabel som används i undersökningen har inte heller varit möjlig att uppdatera med 2022 års bakgrundsdata.

Uppgifterna om volymer i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2022 är angivna med en decimal, med undantag för Systembolagets försäljning som inte är preliminär. De procentuella förändringar som redovisas är dock genomgående baserade på uppgifter med två decimaler. I dryckeskategorin cider ingår även blanddrycker.

I den löpande frågeundersökningen ställs även frågor om respondenternas köp på Systembolaget. Summan av de uppgivna köpen, per dryckeskategori, jämförs med den faktiska försäljningen på Systembolaget. Den procentuella skillnaden

mellan de uppgivna köpen och den faktiska försäljningen används som en faktor för att korrigera de olika delmängderna oregistrerad alkohol, det vill säga resandeinförd alkohol, köp av smugglad alkohol, köp via internet samt hemtillverkning. Denna korrigeringsfaktor är central för att fånga upp korrekta mängder av de oregistrerade delmängderna och har varit en förutsättning för att kunna jämföra uppgivna delmängder före och efter metodförändringen 2019/2020.

I samband med beräkningar av denna korrigeringsfaktor tas det också hänsyn till att de oregistrerade delmängderna i varierande utsträckning är koncentrerade till dem som dricker allra mest, en grupp som är överrepresenterad i undersökningens bortfall. För en mer detaljerad beskrivning av den metodik som används i Monitormätningarna hänvisas till CAN:s rapport 212 (Trolldal, 2022) och CAN:s rapport 207 (Nyfjäll & Trolldal, 2022).

Ett av syftena med Monitormätningarna är att beräkna svenskarnas konsumtion på aggregerad, nationell nivå. I den registrerade försäljningen i Sverige ingår dock även icke-svenskars köp i landet. Det gäller dels gränshandel på Systembolaget, i synnerhet den norska, dels utländska turisternas köp för konsumtion i Sverige, både på Systembolaget och på restauranger. Däremot ingår inte svenskars konsumtion i samband med resor utomlands i beräkningarna. Fördjupade analyser ger vid handen att icke-svenskars köp i Sverige och svenska turisternas konsumtion utomlands i stort sett tar ut varandra. Nettot av dessa storheter blir således i det närmaste noll. Det innebär att den i Monitormätningarna uppmätta nivån på total anskaffning kan användas som ett mått på svenskars totala alkoholkonsumtion (Trolldal & Åström, 2021).

Resultat

Total konsumtion

Under 2022 ökade den totala alkoholkonsumtionen något jämfört med 2021. Konsumtionen var dock fortfarande lägre än under 2019. I tabell 1 redovisas den totala konsumtionen, uppdelat på de registrerade och oregistrerade delmängderna under 2019, 2021 och 2022.

Under 2022 uppgick den totala konsumtionen till ungefär 8,8 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det var en ökning med cirka 1,5 % jämfört med 2021, men en minskning med 2 % jämfört med 2019.

Tabell 1. Den totala alkoholkonsumtionen och de olika delmängder i antal liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2019, 2021 och 2022. Förändringarna i procent är beräknade på resultat med två decimaler. Preliminära uppgifter för 2022.

Delmängd	2019	2021	2022	Förändringar i procent	
				2019–2022	2021–2022
Totalt	8,98	8,68	8,8	-2 %	+1,5 %
Registrerat	7,14	7,60	7,5	+5 %	-1 %
Systembolaget	5,82	6,50	6,19	+6,4 %	-4,7 %
Restauranger	0,90	0,71	0,9	+4 %	+32 %
Folköl	0,42	0,40	0,4	-7 %	-2 %
Oregistrerat	1,84	1,07	1,3	-30 %	+20 %
Resandeförsel	1,04	0,37	0,7	-34 %	+85 %
Hemtillverkning	0,18	0,22	0,2	+33 %	+8 %
Internet*	0,11	0,17	0,2	+75 %	+13 %
Köp av smugglat	0,51	0,31	0,2	-66 %	-45 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

*Systembolagets försäljning online ingår inte i delmängden internet.

Registrerad del

Den registrerade delen av konsumtionen minskade något under 2022 jämfört med 2021. Den låg dock fortfarande på en högre nivå under 2022 jämfört med 2019, se tabell 1.

Under 2022 uppgick den registrerade delen av konsumtionen till 7,5 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det var en minskning med 1 % jämfört med 2021. Den registrerade delen var dock 5 % högre under 2022 jämfört med 2019.

Restaurangernas försäljning ökade preliminärt med 32 % under 2022 jämfört med 2021. Detta innebär att försäljningen på restauranger under 2022 var tillbaka på ungefär samma nivå som under 2019, det vill säga året innan pandemin.

Folkölsförsäljningen fortsatte att minska något även under 2022.

Under 2022 utgjorde den registrerade försäljningen ungefär 85 % av den totala konsumtionen, vilket var cirka 2 procentenheter mindre än under 2021. Den registrerade delen var däremot ungefär 6 procentenheter större under 2022 jämfört med 2019.

Oregistrerad del

Den oregistrerade delen av konsumtionen steg under 2022 jämför med 2021. Den var trots det lägre under 2022 än under 2019, se tabell 1.

Under 2022 uppgick den oregistrerade delen av konsumtionen till 1,3 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det var en ökning med ungefär 20 % jämfört med 2021. Den oregistrerade delen var dock under 2022 cirka 30 % lägre än under 2019.

Resandeförseln ökade med 85 % under 2022 jämfört med 2021. Den var däremot ungefär 34 % lägre under 2022 jämfört med 2019.

Både hemtillverkning och köp via internet ökade under 2022 jämfört med såväl 2021 som med 2019. Hemtillverkningen steg med 8 % under 2022 jämfört med 2021 och med 33 % jämfört med 2019.

Köp via internet ökade med 13 % under 2022 jämfört med 2021 och med 75 % jämfört med 2019. (Systembolagets försäljning online ingår inte i delmängden internet.)

Köp av smugglad alkohol minskade även under 2022. Den sjönk med 45 % jämfört med 2021 och var cirka 66 % lägre än under 2019. Det var ungefär lika många personer som köpte smugglad alkohol under 2022 jämfört med 2021 och de handlade ungefär lika mycket vid varje tillfälle som under 2021. Däremot köpte man smugglad alkohol vid färre tillfällen under 2022. När det gäller köp

av smugglad sprit köpte man i genomsnitt även mindre mängder vid varje köptillfälle.

Den oregistrerade delen var ungefär 15 % av den totala konsumtionen under 2022, vilket var cirka 2 procentenheter mer än under 2021. Däremot var den ungefär 6 procentenheter mindre under 2022 jämfört med 2019.

De olika delmängdernas andelar av totalkonsumtionen

Det skedde vissa förändringar i de olika delmängdernas andelar av totalkonsumtionen under 2022 jämfört med 2021. Bland annat ökade resandeförselns och restaurangernas andelar samtidigt som Systembolagets andel minskade, se tabell 2.

Tabell 2. De olika delmängdernas andelar i procent av den totala alkoholkonsumtionen, baserat på liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Preliminära uppgifter för 2022. Förändringar i procentenheter.

Delmängd	2019	2021	2022	Förändringar i procentenheter	
				2019–2022	2021–2022
Systembolaget	64,8 %	74,9 %	70 %	+6	-5
Restauranger	10,0 %	8,1 %	11 %	+1	+2
Folköl	4,7 %	4,6 %	4 %	0	0
Resandeförsel	11,6 %	4,3 %	8 %	-4	+4
Hemtillverkning	2,0 %	2,5 %	3 %	1	0
Internet*	1,2 %	2,0 %	2 %	+1	0
Köp av smugglat	5,7 %	3,6 %	2 %	-4	-2
Summa	100 %	100 %	100 %		

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

*Systembolagets försäljning online ingår inte i delmängden internet.

Av de registrerade delmängderna var Systembolagets andel störst med ungefär 70 % av den totala konsumtionen under 2022. Därefter följde försäljning på restauranger med en andel på knappt 11 % och folkölsförsäljningen med 4 %.

Av de oregistrerade delmängderna stod resandeförseln för cirka 8 % av den totala konsumtionen under 2022. Hemtillverkad alkohol stod för knappt 3 %. Köp via internet och köp av smugglad alkohol stod för ungefär 2 % vardera.

Förändringar i konsumtionen av olika dryckeskategorier

Det skedde små förändringar i de olika dryckeskategoriernas andelar av den totala konsumtionen under 2022 jämfört 2021, se tabell 3. Jämfört med 2019 ökade dock andelen vin med 2 procentenheter samtidigt som andelarna starköl och sprit minskade.

Under 2022 uppgick andelen vin till ungefär 44 % av den totala konsumtionen, följt av starköl med 32 % och spritdrycker med 18 %. Folkölets andel uppgick till cirka 4 % och andelen cider var 2 %.

Tabell 3. De olika dryckeskategoriernas andelar av den totala alkoholkonsumtionen 2019, 2021 och 2022, baserat på liter ren alkohol. Förändringar i procentenheter. Preliminära uppgifter för 2022.

Del	2019	2021	2022	Förändringar i procentenheter	
				2019–2022	2021–2022
Vin	42,3 %	44,5 %	44 %	+2	-1
Starköl	32,5 %	31,1 %	32 %	-1	+1
Spritdrycker	18,6 %	17,7 %	18 %	-1	0
Folköl	4,7 %	4,6 %	4 %	0	0
Cider	1,9 %	2,1 %	2 %	0	0
Summa	100 %	100 %	100 %		

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

Referenser

Nyfjäll M. & Trolldal B. (2022). *Estimating total alcohol consumption in the Monitor survey – an updated technical description of the estimating method.* Rapport 207. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Trolldal B. & Åström V. (2021). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2020.* Rapport 202. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Trolldal B. (2022). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2021.* Rapport 212. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

C.A.N

CAN är ett nationellt kompetenscentrum som tar fram och sprider kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vi följer konsumtions- och skadeutvecklingen genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från CAN som underlag för beslut och insatser. Vi är en del av civilsamhället och i vår styrelse finns representanter för våra medlemsorganisationer. Där finns även olika myndigheter representerade.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning – www.can.se

